

Hudba a kultura 1200 - 1400

(syllabus)

1. KULTURA - NÁBOŽENSTVÍ - POLITIKA V OBDOBÍ 1200-1400

1.1 Středověk

Vymezení pojmu – hlavní rysy hmotné kultury v období 1200 – 1500 v evropském měřítku a v českém prostoru – zámořské objevy.

1.2 Stát – král - království

1.3 Církev – problematika náboženského vývoje

Hlavní znaky: zeslabování moci církve - vznik nových řádů- reformní hnutí řádové i laické – nárůst kacířského hnutí (valdenští, albigenští)- boj o investituru – papežské schizma – česká reformace a její politické důsledky.

1.4 Šlechta - rytířství

Církev a rytířstvo – mýtus rytířství - křížové výpravy – výboje mongolských Tatarů – stoletá válka mezi Anglií a Francií.

1.5 Město

Charakteristika města – obchod – řemesla- vzdělání – univerzity.

1.6 České země

Přemyslovci a jejich význam pro rozvoj království – Lucemburkové – situace náboženská, politická, ekonomická a kulturní

2. HUDBA A LITURGIE

Repertoár gregoriánského chorálu- stav na počátku 13. století - situace v průběhu 13. – 15. století – vznik a formování syntetických útvarů sekundární repertoárové vrstvy (rýmovaná officia, duchovní hry) – problematika paraliturgického repertoáru

3. DVORSKÁ HUDEBNÍ KULTURA

Vymezení pojmu – vývojové fáze – trubadúři- truvéři- minnesang (charakteristika osobností) - charakteristika tvorby a jejího hudebního přínosu.

4. VÍCEHLASÝ HUDEBNÍ PROJEV

4.1 Situace na počátku 13. století – předpoklady dalšího vývoje

Tropace jako praktický a teoretický základ formování evropského umělého vícehlasu a jeho základní podoby (tropace melizmatická, textová a melodicko-textová) - organální a diskantová technika (charakteristika rozdílů) - raná fáze vícehlasu : organum hucbaldovské, organum „nové“, St.Martial, Santiago de Compostela, teoretické reflexe.

4.2. Notredamská epocha

Základní charakteristika epochy a jejího přínosu; organum duplum, triplum, quadruplum, conductus, notredamské moteto, diskantové partie, clausulae – vymezení rozdílů; Leoninus, Perotinus, hlavní prameny notredamského vícehlasu, teoretické reflexe.

4.3 Ars antiqua

Základní charakteristika, hudební přínos, prameny hudební, teoretické reflexe, Franko Kolinský, Petrus de Cruce, hoquetus, inovace moteta.

4.4 Ars nova

4.4.1 Francouzská ars nova

Charakteristika, hlavní představitelé, izometrie, izorytmie, izorytmické moteto, talea, color, repetiční formy, balada, rondeau, virelai, hudební prameny, teoretické reflexe, ars subtilior.

4.4.2 Hudba italského trecenta (italská ars nova)

Charakteristika a odlišnost od francouzské ars nova, hlavní představitelé, dvouhlasý a kánonický madrigal, caccia, balatta, hudební prameny, teoretické reflexe.

4.4.3 Anglická hudba 14. století

Charakteristika a odlišnost od francouzské a italské ars nova, reprezentativní útvary, gymel, faburden, anglické organum, prameny, hlavní představitelé, teoretické reflexe.

5. PROBLEMATIKA HUDEBNÍHO VÝVOJE V ČESKÝCH ZEMÍCH DO HUSITSTVÍ

5.1 Liturgický repertoár

Podoba liturgického repertoáru a proměna jeho skladby, problematika staroslověnského liturgického zpěvu, problematika domácí tvorby, charakter a proměny provozovací základny, charakteristika a stav pramenů.

5.2 Paraliturgický repertoár (duchovní lyrika)

Charakteristika paraliturgického repertoáru, jeho typy a vývojová problematika v českém prostoru, nejstarší vrstva české duchovní lyriky, latinská cantio a její překladové paralely, charakteristika a stav pramenů, hymnologie a muzikologické reflexe.

5.3 Světský repertoár

5.4 Problematika vícehlasu

Postavení vícehlasé hudby v liturgickém provozu v 11. a 12. století, charakteristika situace ve 14. století, moteto, engelberské moteto, tzv. české moteto, katilénová píseň, vícehlasá cantio, Petrus Wilhelmi de Grudencz a jeho tvorba v českých pramenech, nizozemský polyfonní repertoár v českých pramenech, provozovací základna vícehlasé hudby: cirkve, dvorské kapely, literátská bratrstva, charakteristika a stav pramenů, stav zpracovanosti pramenné základny.

6. HUDEBNÍ TEORIE STŘEDOVĚKU (viz samostatný sylabus)

Literatura:

- Bek, Mikuláš: Vybrané problémy hudební sociologie, Univerzita Palackého, Olomouc 1993
- Bossuyt, Ignace: Die Kunst der Polyphonie. Die flämische Musik von Guillaume Dufay bis Orlando di Lasso, Atlantis Musikbuch-Verlag, Zürich-Mainz 1997
- Černý, Jaromír: Die Ars nova-Musik in Böhmen, in: MM 21-23/1970, Praha 1970
- Černý, Jaromír(ed.): Historická antologie hudby v českých zemích (do ca 1530), Koniasch Latin Press, Praha 2005
- Černý, Jaromír: K nejstarším dějinám moteta v českých zemích, in: MM 24, Praha 1971
- Černý, Jaromír: Středověký vícehlas v českých zemích, in: MM 27-28, Praha 1975
- Černý, Jaromír: Petrus Wilhelmi de Grudencz neznámý skladatel doby Dufayovy v českých pramenech, in: Hudební věda XII, č.3, Praha 1975
- Černý, Jaromír: Vícehlasé písně konduktového typu v českých pramenech 15. století, in: MM 31, Praha 1984
- Černý, Václav: Soustavný přehled obecných dějin literatury naší vzdělanosti (univerzitní přednášky)
1.svazek: Středověk, H&H, Jinočany 1996
2. svazek: Podzim středověku a renesance, H&H, Jinočany 1998
- Dahlhaus, Carl (ed.): Neues Handbuch der Musikwissenschaft
2.svazek: Müller, Hartmut/ Stephan, Rudolf: Die Musik des Mittelalters, Laaber-Verlag 1991
3.svazek: Finscher, Ludwig: Die Musik des 15. und 16. Jahrhundert, Laaber-Verlag 1989
- Eggebrecht, Hans Heinrich: Musik im Abendland, Piper Verlag, München 1991
- Goff Le, Jacques – Schmitt, Jean-Claude (eds.): Encyklopedie středověku, Vyšehrad, Praha 2002
- Gülke, Peter: Mönche, Bürger, Minnesänger, Leipzig 1975
- Kolektiv autorů: Hudba v českých dějinách, Praha 1983
- Kouba Jan: ABC hudebních slohů, Praha 1988
- Le Goff, Jaques: Hledání středověku. Rozhovory, Vyšehrad, Praha 2005
- Le Goff, Jaques – Schmitt, Jean-Claude: Encyklopedie středověku, Vyšehrad, Praha 2002
- Michels, Ulrich: Encyklopedický atlas hudby, Nakladatelství lidové noviny, Praha 2000
- Schmitt, Jean-Claude: Svět středověkých gest, Vyšehrad, Praha 2004
- Schnal, Jiří – Vysloužil, Jiří: Dějiny hudby na Moravě, Brno 2001

Smolka, Jaroslav a kol.: Dějiny hudby, Brno 2001

Spunar, Pavel a kol.: Kultura středověku, Academia, Praha 1995

Příslušná hesla v MGG, Grove's Dictionary, Slovníku české hudební kultury ad.